

COLLEGE VAN BEROEP VOOR DE EXAMENS

Uitspraak van het College van Beroep voor de Examens van Tilburg University

in de zaak tussen

mevrouw X, appellante

en

de examencommissie van de Tilburg School of Social and Behavioral Sciences, verweerster

1. Procesverloop

Bij besluit van 4 november 2015 (hierna: “bestreden besluit”) heeft verweerster appellante geen vrijstelling verleend van het practicum Proefpersoonuren behorend bij de cursus Academische Vaardigheden B (hierna: practicum). Deelname aan dit practicum kan ook niet worden vervangen door een alternatieve opdracht.

Appellante heeft tegen het bestreden besluit beroep ingesteld.

Tussen partijen is geen minnelijke schikking bereikt.

Verweerster heeft een verweerschrift ingediend.

Op 14 januari 2016 heeft het college het beroep ter zitting behandeld. Appellante was daarbij aanwezig. Namens verweerster verschenen A, B en C.

2. Overwegingen

- 2.1.1 In beroep heeft appellante, samengevat weergegeven, het volgende aangevoerd.
- 2.1.1 Appellante heeft in haar vorige HBO-opleiding een cursus “Onderzoeksvaardigheden” gevolgd waardoor zij al ervaring heeft opgedaan met methoden en technieken van onderzoek. Op grond daarvan heeft zij verzocht om vrijstelling van het practicum.
- 2.1.2 Verplichte deelname aan het practicum leidt tot schending van haar privacy, omdat haar persoonsgegevens worden verwerkt bij deelname aan wetenschappelijk onderzoek. Voor die verwerking geeft appellante geen toestemming. Daarmee is verplichte deelname in strijd met artikel 8 van de Wet bescherming persoonsgegevens.
- 2.1.3 Door de verplichting om een aantal uren als proefpersoon te fungeren is volgens appellante sprake van dwang bij deelname aan wetenschappelijk onderzoek. Deelname kan slechts op vrijwillige basis. Dat appellante volgens verweerster mag kiezen aan welk onderzoek ze deelneemt en het niet een specifiek onderzoek betreft, laat volgens appellante onverlet dat er sprake is van dwang. Steun voor haar opvatting vindt appellante in het

Onderzoeksprotocol van Tilburg School of Social and Behavioral Sciences van Tilburg University en de Verklaring van Helsinki. Voor appellante is het evenmin een optie deel te nemen aan onderzoek, zonder dat haar onderzoeksdata in het onderzoek meegenomen worden. Ook als de data niet gebruikt worden, wil zij niet verplicht onderworpen worden aan wetenschappelijk onderzoek.

Volgens appellante bieden andere universiteiten studenten wel vervangende opdrachten voor het opdoen van de benodigde kennis. Een vervangende opdracht zou dus geboden moeten (kunnen) worden, aldus appellante.

- 2.2 Verweerster heeft, samengevat weergegeven, het volgende aangevoerd.
- 2.2.1 Verweerster heeft besloten geen vrijstelling te verlenen omdat de door appellante gevolgde cursus geen relatie heeft met het meedoen aan wetenschappelijk onderzoek, zoals voorzien in het practicum.
- 2.2.2 In de Onderwijs- en examenregeling voor de bacheloropleidingen van de Tilburg School of Social and Behavioral Sciences (hierna: OER) is het practicum een verplicht onderdeel van het programma. Deze verplichting wordt, conform artikel 5.3 van de OER, nader gespecificeerd in de elektronische studiegids. Om meerdere redenen is deelname aan dit practicum verplicht gesteld. In het kader van de opleiding zullen studenten zelf ook onderzoek met mensen gaan verrichten en is het ethisch moeilijk te verantwoorden dat een student zelf niet zou willen deelnemen aan onderzoek, aldus verweerster. Voorts wijst verweerster op het pedagogische leerdoel dat het practicum dient: door het deelnemen aan verschillende soorten onderzoeken doet de student directe ervaring als proefpersoon op met verschillende methoden en technieken van onderzoek. Aldus kunnen studenten zich een beeld vormen van wat psychologisch onderzoek inhoudt.
- 2.2.3 Ten aanzien van het argument van appellante dat deelname aan wetenschappelijk onderzoek een inbreuk is op haar privacy, voert verweerster aan dat bij veel onderzoeken geen persoonsgegevens verwerkt worden, bijvoorbeeld bij het anoniem invullen van een vragenlijst. Er wordt dan slechts geregistreerd dat appellante heeft voldaan aan de verplichting. Appellante kan ervoor kiezen om enkel aan onderzoeken deel te nemen waarbij geen persoonsgegevens verwerkt worden. Van strijd met de Wet bescherming persoonsgegevens is dan ook geen sprake, aldus verweerster.
- 2.2.4 Verweerster is voorts van mening dat van dwang geen sprake is, omdat de student kan kiezen uit veel verschillende onderzoeken. Het is derhalve niet zo dat appellante gedwongen wordt om aan een specifiek onderzoek deel te nemen. Verweerster vindt de verplichting om aan een aantal onderzoeken deel te nemen niet anders dan andere verplichtingen waar studenten binnen het programma aan moeten voldoen. Voorts wist appellante, althans zij had kunnen weten, dat het practicum onderdeel was van het programma toen zij zich daarvoor inschreef. Verweerster biedt appellante wel de optie deel te nemen aan onderzoek, zonder dat de onderzoeksdata van appellante in dat onderzoek gebruikt worden.
3. Het college komt tot de volgende beoordeling.
- 3.1. Artikel 7.61 lid 2 van de Wet op Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW) bepaalt dat het beroep kan worden ingesteld ter zake dat een beslissing in strijd is met het recht.

- 3.2. Voorop wordt gesteld dat verweerster het verzoek om vrijstelling in redelijkheid kon afwijzen, nu appellante niet aannemelijk heeft gemaakt dat zij reeds over voldoende kennis dan wel vaardigheden beschikt als bedoeld in artikel 5.10 lid 1 van de OER. In zoverre slaagt het beroep van appellante niet.
- 3.3. In artikel 3.2 van de OER is opgenomen dat cursussen van de opleiding een practicumverplichting kunnen bevatten. Volgens de bijlage bij de OER geldt dit voor de cursus Academische Vaardigheden B. Ingevolge artikel 5.3 van de OER wordt per cursus in de Elektronische Studiegids de exacte tentamenvorm vermeld. In de Elektronische Studiegids van de betreffende cursus is opgenomen dat deelname aan psychologisch onderzoek een vereiste is om de cursus te behalen en dat een student verplicht is om 20 uur als proefpersoon aan psychologisch onderzoek van de opleiding Psychologie deel te nemen. Bij de “Regeling Proefpersoonuren”, gepubliceerd op de website van de faculteit, is een lijst van onderzoeken opgenomen, waaraan de student kan deelnemen om aan de practicumverplichting te voldoen.
- 3.4. Uit dit samenstel van regels volgt dat appellante verplicht is om gedurende 20 uur als proefpersoon aan psychologisch onderzoek deel te nemen.
- 3.5. Belangrijk uitgangspunt van (psychologisch) onderzoek is dat de proefpersoon of deelnemer volledig geïnformeerd dient te zijn over het onderzoek en op grond daarvan schriftelijk toestemming geeft voor deelneming aan het onderzoek: het - in veel regelgeving en codes (zie bijvoorbeeld artikel 1.2 van de Gedragscode Wetenschapsbeoefening van de Vereniging Samenwerkende Universiteiten) vastgelegde - principe van “informed consent”. Dit betekent dat deelname aan het onderzoek te allen tijde vrijwillig dient te zijn.
- 3.6. De hiervoor onder 3.3 in de regelgeving neergelegde absolute verplichting voor appellante om gedurende 20 uur als proefpersoon deel te nemen aan psychologisch onderzoek is met het onder 3.5 genoemde principe in strijd. De overige door verweerster naar voren gebrachte argumenten ter relativering en rechtvaardiging van de verplichte deelname aan het practicum snijden daarom geen hout.
- 3.7. In zoverre slaagt het beroep van appellante. Het bestreden besluit zal worden vernietigd. Verweerster zal een nieuwe beslissing moeten nemen met inachtneming van deze uitspraak. Daarbij geeft het college verweerster in overweging appellante dispensatie van deze verplichting te verlenen dan wel een passende vervangende opdracht aan te bieden.

4. Beslissing

Het college van beroep voor de examens verklaart het beroep gegrond en draagt verweerster op om binnen 14 dagen na toezending van deze uitspraak een nieuwe beslissing te nemen met inachtneming van deze uitspraak.

Aldus besloten op 14 januari 2016 door het College van Beroep voor de Examens.

Tegen deze uitspraak kunt u, binnen zes weken na bekendmaking van deze uitspraak, beroep aantekenen bij het College van Beroep voor het Hoger Onderwijs, Postbus 16137, 2500 BC Den Haag. Voor meer informatie kunt u kijken op www.cbho.nl.